

HUKUKİ BİLGİLER MECMUASI

Sahip ve Başmuharriri :

Paris Hukuk Fakültesi Doktoru

AVUKAT

Milâsli GAT FRANKO

Tahrir Heyeti

Fuat Hulâsi B. Temyiz Mahkemesi
âzasından

Sabri Şakir B. Ad V. Hukuk İşleri
Müdürü

Mustafa Reşit B. İstanbul Hukuk Fa.
Müderrislerinden

Ahmet Refik B. İstanbul İcra Reisi

Ahmet Samim B. İstanbul Hukuk Fa.
Müderrislerinden

M. Şarl Kroza. İstanbul Hukuk Fa.
Müderrislerinden

M. Aşıl Mester. Paris Hukuk Fa.
Müderrislerinden

M. Şavgran. Paris Hukuk Fa. fahri
Müderrislerinden

M. A. Salem. Hukuku Düvel Mecmu-
ası tahrir heyetinden.

Bahir B. Kavanin ihzarı komisyonu
âzasından.

Mehmet Talât B. Avukat

M. A. Bilyoti. Paris Hukuk Fakül-
tesi Doktoru.

Adres: Galata, Bahtiyar han Avukat Gat Franko Beyin yazıhanesi

Telefon: Beyoğlu 3009

Bir nüshanın bedeli 35 kuruştur

Bir senelik abonemanı Posta ücretiyle beraber
400 kuruştur

Türkiye harici için 500 kuruştur

İSTANBUL

KÂĞITÇILIK ve MATBAACILIK ANONİM ŞİRKETİ

1929

biye ile olan borcunu vade gününün rayici üzerinden memleket parasıyla tediye edebileceğini emrediyor. Ancak bu kaide vâzı kanunun, borcun tediye edilmesi lâzımgelen tabii tarihi tediye nazarı itibara almış olmasından mütevellittir. Yoksa medyun vadesinde tediye deyn etmez ve borcunu tediye ettiği zaman da memleket parasıyla tediye etmek hakkı hiyarını istimal ederse bu takdirde borcunu dayinine bir gûna zarar iras etmeksizin ifa etmesi lâzımdır. Binaenaleyh müteahhidünbi olan paranın memleket parasına tahvilini tediye gününün rayiciyle icra etmelidir ki dayin de ecnebi parası olarak alacağı meblâğdan daha dun bir para almak tehlikesine maruz kalmamış olsun.

İtalya ticaret kanununun 39 ve 293 üncü maddelerinin ahkâmı sarıhası, memleket parasıyla borcun tediyesi halinde vade gününün rayicine itibar edileceğini âmir bulunduğu halde, İtalyada bu sistemin taraftarları çoktur.

« Bilmedi »

Mütercimi :

Avukat D. ARDİTİ

İstanbul sabık Avukatlarından

H. R. SALEM

Türk vatandaşlığı kanunu-
na ait tetkikler

Yazan: Hazine ve Müskirat
İnhisarı vekillerinden
Avukat: Osman Nuri

Türk vatandaşlığı hukuku

(Geçen nüshadan mabat)

Vatandaşlık kanununun birinci maddesinin (C) fıkrasına nazaran Türkiyede veya ecnebi memlekette evlilik haricinde Türk anadan doğan veya Türk babadan olan çocuk ta Türk vatandaşdır.

Evlât edinme ile evlâtlığın tabiiyeti zail yani evlâtlığa giren şahsı evlâtlığa alanın tabiiyetini haiz olur mu?

Evlâtlığa giren çocuk, evlâtlığa alanın hakikaten kanından gelmediği için onun tabiiyetini ihraz etmiyerek evelce haiz olduğu tabiiyeti muhafaza eyler.

Bizim kanunumuzda ve İsviçre heyeti ittihadiyesine mahsus umumî kanunlarda bu bapta bir sarahat koksa da İsviçre kantonlarından birçoklarının hususî kanunlarında evlât edinmenin tabiiyete müessir olmadığı beyan edilmiştir.

Fransanın son 1923 tarihli tabiiyet kanununda evlât edinmenin evlâtlığın tabiiyetinde bir tebeddülü mucip olmayacağı sarahaten zikrolunmuştur.

— Mahalli tevellüt esası —

Yeni vatandaşlık kanunu, Türk vatandaşlığı sıfatını iktisap için Türkiyede tevellüt hadisesine büyük bir mevki ve ehemmiyet veriyor. Kanunumuzun birinci maddesinin (a) ve (b) fıkralariyle üçüncü ve dördüncü maddeleri doğrudan doğruya bu esasın tatbikatını teşkil ederler.

Kanunumuzun a fıkrası. — Türkiyede doğup ta anası, babası belli olmıyan çocuklar Fransada ve diğer memleketlerde anası, babası belli olmıyan çocuklar doğdukları memleket tabiiyetinde addolunmıyorlar ve bu yüzden o çocuklar tabiiyetsiz sayılırlardı. Bilâhare Fransada bu anası, babası belli olmıyan çocukların mahalli tevellüt itibariyle Fransız olması içtihadı teessüs etmiş ve bu içtihat 1889 tarihli tadilâtta Fransa kanunu medenisine de girmiştir. Fransanın yeni tabiiyet kanununun birinci maddesinin 7 inci numarasında: «Fransada meçhul ebeveyinden yahut tabiiyetleri meçhul ebeveyinden dünyaya gelen her şahsın Fransız olduğu» tasrih edilmiştir.

Nesil esasını kabul eden memleketler, kendi topraklarında doğan anası ve babası meçhul çocukları tabiiyetlerinde addederler. Bilhassa Alman, Belçika, ve Lehistan kanunları bu hususta sarihtirler. Mevlet esasını kabul eden memleketlerin ise bu çocukları kendi tabiiyetlerinde addetmeleri evleviyetle zahir ve sabittir. Bizim eski tabiiyet kanunumuzda meçhul ana ve babadan Türkiyede tevellüt eden

çocukların Türk olacaklarına dair sarih bir madde yoktu. Fakat o kanunun sonuncu maddesindeki [1] Kaidei umumiye bu çocukların Türk tabiiyetinde addolunmalarını temin ediyordu. Yeni kanunumuz bu kaideyi, tedvin etmekle tatbikattaki bazı tereddütleri izale etmiştir.

Kanunumuzun 7 inci fıkrası. — Türkiyede doğup ta anası ve babası veya bunlardan birisi vatansız olan çocuklar.

Fransada memleket dahilinde tabiiyetsiz, vatansız çocukların miktarını azaltmak maksadiyle kod sivilin sekizinci maddesinin vazeylediği bu kaideyi Fransanın yeni tabiiyet kanunu da aynen kabul eylemiştir. Bizim eski kanunumuzun bu husus için de sarih bir maddesi yoktu. fakat yukarıda bahsettiğimiz kaidei umumiye ile vatansız ana ve babanın Türkiyede doğan çocukları Türk addolunurlardı.

Türkiyede doğan ecnebilerin çocukları

Yeni kanunumuzun dördüncü maddesinde aynen: [1 Kânunu-sani 1929 tarihinden itibaren Türkiyede doğan ecnebinin Türkiyede doğan çocuğu Türktür. Bu gibiler Türk kanununa göre sinnirüşte vardıktan sonra altı ay içinde ana ve babalarının tabiiyetlerini ihtiyar edebilirler. Bu takdirde haklarında dokuzuncu madde tatbik olunur. Ecnebi sefir ve sefaret memur ve ateşeleriyle mensup oldukları devlet tabiiyetini haiz olan meslekten yetişme konsolos ve konsolosluk memurlarının çocukları bu madde hükmünden müstesnadır] deniliyor.

Bu madde kanunumuzun mevlet, mahalli vilâdet esasına nekadard büyük bir ehemmiyet atfeylediğini gösteriyor.

Eski kanunumuzda bu kaide mevcut değildi. Yalnız ecnebilerin Türkiyede doğan çocukları sinnirüşte vusullerinden itibaren üç sene

[1] Memaliki mahruseyi padişahide ikamet eden herbir şahıs tebaai devleti aliyyeden madut olup hakkında devleti aliye tâbii muamelesi icra olunur. Eğer kendisi tebaai ecnebiyeden ise tabiiyetini usulen ispat etmesi lâzımgelir.

zarfında Türk tabiiyetini iktisap etmek için müracaatta bulunurlarsa bu talepleri terviç olunmak lâzımgelirdi. [2]

Yeni kanunun bu kaidesi Türk vatandaşlarının tezayüdünde büyük bir amil olacaktır. Yalnız maddenin birinci fıkrasından ibarenin tertibine nazaran Türkiyede bir kânunusani bin dokuz yüz yirmi dokuz tarihinden sonra doğan bir ecnebinin yine Türkiyede doğan çocuğunun Türk olacağı anlaşıyor. Bu ibare doğru ise bu maddenin tatbikine yirmi, otuz sene sonra başlanmak lâzımgelcektir. Çünkü 1929 senesinden sonra Türkiyede doğan bir ecnebi, ancak 1950 senesinde bir çocuk sahibi olabilir. Madde [Türkiyede doğan ecnebinin 1929 tarihinden itibaren türkiyede doğan çocuğu Türktür] suretinde yazılsaydı bu tereddüt zihni tırmalamazdı.

1 evfik Kâmil Beyfendi lâyhalarında ecnebilerin Türkiyede doğan çocuklarının Türk addolunmaları için bunların babalarının ve babalarının babalarının, yahut analarının ve analarının analarının Türkiyede doğmuş olmalarını teklif etmişti. Hariciye ve Adliye encümenleri bu teklifi [1 kânunusani 1928 tarihinden itibaren Türkiyede doğan ecnebinin Türkiyede doğan çocuğu Türktür.....] şekline kalbetmiştir. Hariciye encümeni bu esas için esbabı mucibe olarak «malûm olduğu üzere eski kanun mevlet esasını pek zayıf bir derecede nazarı itibara aldığı için ikinci maddesinde valideyni ecnebi olduğu halde memaliki osmaniyede doğan çocukların sinnirüşte vusulleri tarihinden bilitibar üç sene zarfında osmanlı devleti tabiiyetini bihakkın talep edebileceklerini tasrih ediyordu. Memleketimizin bilhassa o zamanki şeraiti göz önüne getirilirse bu maddenin bahşettiği salâhiyetten istifade etmek isteyecek olan ecnebilerin adeden lâşi mesabesinde olacağı kolaylıkla anlaşılabilir. Türkiyede doğan birinci batın ecnebler için bu esası takyiden muhafaza etmekle beraber

[2] Eski tabiiyet kanununun ikinci maddesi: Valideyni ecnebi olduğu halde memaliki şahanede mütevellit olan şahıs sinnirüşte vusulü tarihinden başlayarak üç sene zarfında devleti aliye tabiiyetini bihakkın talep edebilir. Bu kanunun üçüncü maddesi: Sinnirüşte vasil olan bir ecnebi memaliki osmaniyede alettevali beş sene ikamet eylediği halde bizzat veya bilvasıta hariciye nezareti celilesine bir istida takdimi ile devleti aliye tabiiyetini istihsal edebilir.

(387) yine burada doğan ikinci batın ecnebi çocuklarına bir hakkı hiyar verecek Türk vatandaşlığını mecburî hale getirdik. Çünkü hukuku duveli amme ahkâmına ve filiyatı düveliyeye nazaran ecnebler ikamet ve teessüs haklarını haiz olmakla beraber memlekette tavattun eden bir ecnebinin neslinin ilânihaye ecnebi kalması gayrı kabili kabul bir tesamüh teşkil eyler. Filhakika uzun müddettenberi burada yerleşmiş bir ecnebi aile mukadderatını içinde yaşadığı, servet ve refah iktisap eylediği bu memleketin mukadderatına bağlamağı kabul etmiş demektir. Bu itibarla Türklük camiasından ayrı bırakılamaz....» Filhakika bir ecnebi Türkiyade tevellüt ettiği gibi evlâdı da Türkiyede dünyaya gelmiş ise oldukça uzun bir zaman zarfında vukubulan bu iki tevellüt ikinci doğana Türk tabiiyetini vermek için o ailenin Türkiyeye merbutiyetine kâfi derecede delâlet eyler. Bu çocukları, ana ve babalarının mensup olduğu devlet, nesil esasına binaen belki kendi tabiiyetinde addedecektir. Fakat mes'elede hakimiyetimiz alâkadar olduğundan bu mülâhazayı nazarı dikkate alamayız. Memleketimizde kat'i olarak yerleşmiş olan şahısların millî hayatımızın nimetlerinden, onun külfetlerini almaksızın, müstefit olmalarını kabul edemeyiz. Ecnebi muhacirleri çok olan bir memlekette ecnebi guruplarının teşekkül etmemeleri için tam zamanında (mevlet) esasının da vazifesini görmesi, tesirini yapması lâzımdır. Bu kabil ecneblerin temessülü zaruridir ve bu madde Fransada olduğu gibi bizde dahi bu zarurete müsteniden konulmuştur.

Fransızlar da yeni kanunlariyle memleketlerinde doğan ecneblerin yine memleketlerinde doğan çocuklarını Fransız addederler. Şu farkle ki onlar Fransada doğan bir ecnebi babanın yine Fransada doğan çocuğunu kat'i olarak, yani çocuk sinnirüşte vusulünde Fransızlığı terketmek hakkını haiz olmaksızın, Fransız addetmişlerdir. Kanunlarının bu hükmünü muhik göstermek için Fransızlar, tabiiyet kanunlarının imkân derecesinde fazla asker vermek gayesini takip etmeleri de lâzım olduğunu söylüyorlar. Vâzı kanunumuz bu esası kabul etmiyerek bu gibilerin Türk kanununa göre sinnirüşte vardıktan sonra altı ay içinde ana ve babalarının tabiiyetlerini ihtiyar edebileceklerini dördüncü maddenin ikinci fıkrasında beyan etmiştir.

(Bitmedi)

Avukat: OSMAN NURİ